

ÖZET/ABSTRACT

Türkiye bitki tür çeşitliliği, yaban hayatı kaynakları ve endemik türler bakımından zengin kaynaklara sahiptir. Türkiye'nin sahip olduğu zengin biyolojik kaynaklarının önemli bir bölümünü ormanlar barındırmaktadır. Ormanlardan elde edilen odun hammaddesi son zamanlara kadar ormancılığın temel amacı olarak vurgulanmış, tüm yatırım ve uygulamalar bu alan üzerinde yoğunlaşmıştır. Ancak ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesi ile oluşan rekabet ortamı, tüm alanlarda olduğu gibi ormancılık alanında da tüm kaynakların değerlendirilmesini zorunlu ve gerekli hale getirmiştir. Bu nedenle çeşitli üretim ve pazarlama sorunları nedeniyle ekonomik alanda yeterince yer bulamayan odun dışı orman ürünleri (ODOÜ) incelenmelidir. Türkiye yüzölçümünün % 27,2'sini teşkil eden ormanların sahip olduğu biyolojik çeşitliliğin büyük kısmını orman tali ürünü olarak bilinen odun dışı orman ürünleri oluşturmaktadır. Odun dışı orman ürünleri ekonomik, sosyal ve çevresel açıdan çok yönlü faydalara sahiptir. Günümüzde ormanlardan elde edilen tıbbi ve aromatik bitkilerin yanı sıra gıda, tekstil, boya, parfümeri gibi endüstri dallarında da kullanılabilen odun dışı orman ürünlerinin, üretim ve pazarlanmasından büyük faydalar elde edilmektedir.

Bu çalışmada, Türkiye'nin 1990-2009 yılları arasındaki odun dışı orman ürünleri üretim, ihracat, ithalat miktar ve değerleri tasnif edilerek, tablo ve grafik gösterimde sunulmuş ve analiz edilmiştir. Yıllar itibariyle odun dışı orman ürünlerinin üretim, ithalat ve ihracatında meydana gelen değişimler ekonomik ve finansal açıdan incelenmiş, toplam tutar ve miktar içindeki önemli paylara sahip ürünler belirlenmiştir. Tezin son kısmında ise tomruk ve odun dışı orman ürünlerinin dış ticaret rakamları karşılaştırılmış ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Sonuç olarak; 1990-2009 yılları arasında toplamda en fazla üretimi yapılan odun dışı orman ürünleri sırayla çalı, defne, kekik, fıstık çamı kozalağı, adaçayı, ladin, mersin, biberiye, harnup ve kestane olurken, en fazla ihraç edilen ürünler fındık, pamuk linteri, bazik krom sülfat, kimyon, nar, kekik, kestane, defne, çilek ve anason olmuştur. En yüksek ithalat ise sırayla ceviz, debagatte kullanılan sentetik organik maddeler, kivi, badem, yontulmaya elverişli sert taneler, kına, bazik krom sülfat, mimoza, müstahzarlar ve kebrako da yapılmıştır. 20 yıllık zaman diliminde odun dışı orman ürünleri dış ticareti daha çok ihracat lehine gerçekleştirmiş ve ODOÜ ihracatından elde edilen gelir tomruk ihracatından elde edilen gelire oranla tüm yıllarda daha fazla olmuştur. ODOÜ ve tomruk ithalatında ise tam tersi bir durum söz konusu olmuş, ODOÜ ithalatı tomruk ithalatına oranla çok daha az miktarlarda yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Odun Dışı Orman Ürünleri, Üretim, İhracat, İthalat

Turkey has rich resources in terms of endemic plant species, diversity, and wildlife sources. A significant portion of Turkey's rich biological resources contains forests. Until recently the main purpose of forestry is wood raw material from forests, and applications of all investment are concentrated on this area. However, it has made necessary that, with the diversification of economic activities in a competitive environment, as in all areas, all of the resources must be assessed in the field of forestry. Therefore, due to various production and marketing problems in the economic sphere, non-wood forest products can not find their share in the market and they should be investigated. Forests covers 27.2% percent of Turkey's surface area and the large part of the biological diversity of forests constitute non-wood forest products as known as the secondary forest products. Non-wood forest products have various benefits regarding economic, social and environmental terms. Today, medicinal and aromatic plants from forests as non-wood forest products can be used in food, textile, paint and perfumes industries. Thus, major benefits are obtained by production and marketing.

In this study, the production, export, import volume and values of non-wood forest products in Turkey between the years of 1990-2009 are sorted, analyzed and presented in table and graphs. Non-wood forest products production, imports and exports, the economic and financial changes that occurred were examined on a yearly basis, and the total price and significant products were identified. In the last part of the thesis, non-wood forest products and timber export trade values have been compared and assessments were carried out.

As a result, between the years 1990-2009, the most important non-wood forest products produced in Turkey determined in order as; bay, thyme, pine cones, sage, spruce, myrtle, rosemary, carob and chestnut, while the products are exported most as nuts, cotton linter, basic chrome sulphate, cumin, pomegranate, thyme, chestnut, bay, strawberry and anise. The highest imports determined in order as walnut, synthetic organic materials used in Tanning, kiwi, almonds, grains of hard carving materials, henna, and basic chrome sulphate, mimosa, preparations and kebrako. In a 20-year time period, non-wood forest products foreign trade took place mostly in favor of exports and income from exports of NWFP has been more than the income of exports of logs all the years. NWFP and timber imports have been the exact opposite, as the amounts of NWFP imports has been much less than timber imports.

Key Words: Non-Wood Forest Product, Production, Import, Export.